

RENĐŐRSÉG

2009

RENDŐRSÉG

2009

Megjelent a Rendőrség Napja alkalmából

Kiadja az Országos Rendőr-főkapitányság

Szakmai lektor:

Dr. Szomor Sándor

Szerkesztő:

Timár Zoltán

Olvasószerkesztők:

Szentesi Júlia Livia

M. Kiss Milán

Turnáczi András

Nyelvi lektor:

Hadnagy Gabriella

Budapest, 2010

ISSN 1418-7965

TARTALOM

Előszó	4	A rendőrség helyzete és működése	
Arcképcsarnok	7	Bűnügyi Főigazgatóság	108
Publicisztika		Rendészeti Főigazgatóság	116
Tamás Pál: Biztonságkonstrukciók	8	Gazdasági Főigazgatóság	122
Horváth Attila: Közbiztonsági kihívások 2009-ben	12	Humánigazgatási Szolgálat	126
Mihály Csaba: Romagyilkosság-sorozat	16	Hivatal	130
Interjú		Ellenőrzési Szolgálat	134
Bűnözés, válság, társadalom	20	Köztársasági Őrezred	138
A „legfiatalabb” rendőr	24	Nemzeti Nyomozó Iroda	142
A „legidősebb” rendőr	26	Készenléti Rendőrség	146
Budapesti és megyei rendőr-főkapitányságok		Repülőtéri Rendőr Igazgatóság	150
Budapesti Rendőr-főkapitányság	28	Országos Baleset-megelőzési Bizottság	154
Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság	32	Zsaru Magazin	156
Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság	36	2009 képes krónikája	158
Békés Megyei Rendőr-főkapitányság	40	Érdekes esetek	206
Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Rendőr-főkapitányság	44	Az Év Rendőrei 2009-ben	208
Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság	48	Kiemelkedő sportolóink	210
Fejér Megyei Rendőr-főkapitányság	52	Tiszteletbeli rendőrök	214
Győr-Moson-Sopron Megyei Rendőr-főkapitányság	56	Rendőrségi címek és telefonszámok jegyzéke	216
Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság	60	Közreműködők	240
Heves Megyei Rendőr-főkapitányság	64		
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Rendőr-főkapitányság	68		
Komárom-Esztergom Megyei Rendőr-főkapitányság	72		
Nógrád Megyei Rendőr-főkapitányság	76		
Pest Megyei Rendőr-főkapitányság	80		
Somogy Megyei Rendőr-főkapitányság	84		
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság	88		
Tolna Megyei Rendőr-főkapitányság	92		
Vas Megyei Rendőr-főkapitányság	96		
Veszprém Megyei Rendőr-főkapitányság	100		
Zala Megyei Rendőr-főkapitányság	104		

ELŐSZÓ

A magunk mögött hagyott évet mindenki saját belátása szerint értékelheti. Én most e helyen igyekszem mégis közös gondolkodásra biztatni az olvasót. A Rendőrség 2009 c. évkönyv most nem ríposztyűjtemény, hanem objektív igazságok, tények, számokkal alátámasztott tendenciák tárháza szeretne lenni.

Számunkra világos követelmény, hogy feladatainkat a jogállam, a piacgazdaság, a kockázati és a közérdek együttes feltételeinek megfelelően kell teljesítenünk. Ez a felelősség, az Európai Unióhoz és a schengeni térséghez csatlakozásunk óta, azok kollektív közbiztonsági érdekeinek védelmére is kiterjed.

A 2009-es évet a „közterületi biztonság” évének hirdettük meg. Ez a program önmagában is jelentős munkát igényelt tőlünk, azonban emellett olyan terheket is rótt ránk, amelyeket elsősorban a gazdasági válság és annak hatásai jelentettek. Az egyén a hétköznapi terheket, az egzisztenciális elbizonytalanodást, az ennek hatásaként jelentkező feszültségeket nem minden esetben tudja magában tartani, megfelelően kezelni. Ha mindemellett azt látja, hogy környezetében is csak problémák, gondok jelentkeznek, az már befolyással lehet biztonságérzetére, amely kihathat a Rendőrség munkájának megítélésére is. Ezen a helyzeten csak rontott a bűnözés egyes szegmensének erősödése is. E körbe tartozott a romák ellen irányuló, több esetben emberöléssel végződő erőszakosorozat, a rablások számának növekedése, amely látszólag előrevetítette más, a közterületeken elkövethető erőszakos garázda és egyéb jellegű bűncselekmények megállíthatatlannak tűnő emelkedését. Eközben megaláltuk H. Nóri feltételezett gyilkosát és még sok más súlyos bűncselekmény, így pl. a tompai hármasyilkosság elkövetőjét, felderítettük a lakosságot hosszú időn keresztül nyugtalanító, romák elleni sorozatgyilkosság elkövetőit, felszámoltuk a politikusokat fenyegető és támadó szélsőséges csoportot. Napok alatt kézre kerítettük Marian Cozma gyilkosait, hatékonyan léptünk fel a lakásmaffia, az uzorszedők ellen, hogy csak néhány példát ragadjak ki.

A Rendőrség az elmúlt évben jelentős lépéseket tett a közterület rendjének szilárdítása, az állampolgárok biztonságérzetének javítása érdekében.

A Magyar Köztársaság Rendőrsége 2009–2010 évekre vonatkozó Cselekvési Programja és Feladatterve, majd a Biztonság és Rend Programja keretében olyan feladatokat hajtottunk végre, melyek megnyugtató alapot jelentenek az elkövetkező időszak rendőri munkájához.

Létrehoztuk és sikeresen működtettük a Közbiztonsági Háló programunkat. Csak ennek az intézkedésünknek köszönhetően, függetlenül attól, mekkora terhet jelentett a programban résztvevőktől, 17,2%-kal sikerült csökkenteni a közterületen elkövetett jogsértések számát. Ez csak egy példa arra, hogyan lehet tevékenységi sávok létrehozásával hatékony, valóban látható eredményt elérni a látható rendőrséggel.

Sok kritika ért bennünket, hogy kevés rendőr van a közterületen és többször hangzott el az az igény, hogy növelni szükséges azok létszámát. Nos, ennek a vélekedésnek helyességéről egy előszóban nincs lehetőség vitát nyitni, mindenesetre több olyan humánpolitikai intézkedést és döntést hoztunk, amellyel lehetőségeinkhez képest növeltük és gyorsítottuk a képzésben résztvevők számát, gyorsítottuk a képzés menetét.

Az ország területén az elmúlt két évben mintegy ezerrel több körzeti megbízotti beosztást hoztunk létre, illetve töltöttünk be, így valamennyi településen megvalósult a rendőri jelenlét.

Növekedett a területi szakközépiskolák tanulóinak közterületi szakmai gyakorlati ideje, azaz ezzel is a települések biztonságát tudtuk szolgálni.

Több száz fegyveres biztonsági őr képzését szerveztük meg. Munkába állásukkal szintén célunk volt a korábban objektumvédelmi feladatokat ellátó rendőri állományt újra közrendvédelmi feladatokra bevonni.

A Készenléti Rendőrség IV. Bevetési Főosztálya területi osztályainak létrehozásával nem csak az érintett települések, de vonzáskörzetük biztonsága is növekedett, hiszen így már az adott régió gyors reagálását, összetett feladatok ellátására is alkalmas, jelentős rendőri erővel rendelkezik.

Szombathely, Győr, Nyírbátor mellett e könyv megjelenésekor már Miskolcon is ilyen osztály erősíti a közrendet.

A településőri rendszer elindítása pedig közel 2000 településsel megduplázta a közbiztonság javulását. A létszám bővítése nem egyedül megoldása a rendőri jelenlét erősítésének, ezért ugyanilyen hangsúlyt fektettünk meglévő létszámunk megtartására. A 25 év szolgálati idővel rendelkezők „hűségpénzzel” való elismerése, a budapesti tiszthelyettes állomány lakhatási támogatása, az egészségügyi felülvizsgálati rendszer szigorítása együttesen járult hozzá a korábbi évek – elsősorban a Rendőrség–Határőrség integrációja által gerjesztett – erőteljes fluktuációjának csökkentéséhez.

Gondoskodásunk kiterjedt a teljes állományra is, amikor garantálni tudtuk rendőreink védőoltással való ellátását a világmegető H1N1 influenzajárvány idején. Sőt, maradt elég energiánk arra is, hogy társadalmi felelősségünk teljes tudatában kezdeményeztük és heteken keresztül biztosítottuk az oltópontok vakcinával történő ellátását.

A gazdasági világválság, a szűkülő források ellenére sikerült megőrizni a rendőrség fizetőképességét. Sőt, bizonyos területeken – elsősorban a végrehajtásban közreműködő állomány érdekeit előtérbe helyezve – fejlesztésekre is sor kerülhetett. A szolgálatot ellátók biztonságát növelte a láthatósági mellények teljes cseréje, mely erősítette a rendőrség egységes, jól elkülöníthető megjelenését. Szintén a biztonságot szolgálta a lövedékálló mellények beszerzése is.

Mobilitásunkat javította az 1200 darab új gépjármű is, így átlagosan 3 évre csökkent a rendőrségi gépjárműállomány átlagéletkora.

Ennél is fontosabbnak tartom, hogy a többletszolgálat – amely összesen 4,4 millió túlórárt jelentett – fedezete rendelkezésünkre állt. Ennek megléte olyan hatást gyakorolt, mintha éves szinten 2100 rendőrrel több teljesített volna szolgálatot. Meg kellett tanulnunk új szemlélettel tervezni gazdálkodásunkat. Felértékelődött a pályázatok szerepe, amelyek segítségével 95 projektben 2 milliárd forint támogatással, fél milliárd forint önrésszel valósítottunk meg képzéseket, informatikai, műszaki fejlesztéseket.

Az eddig leírtak mellé joggal várja el az olvasó, hogy ismertessük ezeknek az intézkedéseknek, erőfeszítéseknek hatását. Nos, nagyrészt Évkönyvünk ezeket az adatokat mutatja meg.

Legfontosabbnak tartom, hogy a közvélekedéssel ellentétben 2009-ben csökkent hazánkban az összbüncselekmények száma. Ezen belül is közel 20%-kal kevesebb volt az úgynevezett közterületi jellegű büncselekmény, mely egyértelműen és igazolhatóan a „Közbiztonsági Háló” programunknak köszönhető. Csökkent a garázdaságok, súlyos testi sértések, emberölések, csalások, betöréses lopások száma is. 18%-kal sikerült visszaszorítani a gépjárműlopásokat is. És ha már a járműveknél tartunk, töretlen a csökkenés a közlekedési balesetek vonatkozásában, és külön figyelmet érdemel, hogy további 18%-kal csökkent a balesetekben elhunyt személyek száma. Közlekedésrendészeti megelőző munkánknek köszönhetően Magyarországnak a tavalyi évben sikerült azt az Európai Unió előírát teljesíteni, miszerint 2010-ben legalább 30%-kal kell csökkenteni a halálos kimenetelű balesetek számát a 2001. év adataihoz viszonyítva. Tovább csökkent az ittas járművezetők száma is. Sajnos a balesetek jelentős részét továbbra is a gyorsajtás okozza, annak ellenére, hogy az objektív felelősséghez kapcsolódó közgazgatási bírságok jelentős részét – több mint 300 000 határozatot – sebességtűlépés miatt voltak kénytelenek kiróni munkatársaim.

Meggyőződésem, hogy nem csak a büntetés elrettentő ereje, de a szervezett közösségi alapokon nyugvó megelőző programok is segítettek a balesetek számának további csökkenésén. Több mint négyszázezeren írták ez ideig alá a Józán Közlekedésért Chartát, hasonlóan sikeres volt a „Suli Zebra”, „Tiszta Fejjel” kampány, illetve az „Iskola Rendőre” program.

Ha egy rövid előszóban összegeznem kell a 2009. évi munkánkat, úgy vélem összességében jó, a körülményekhez viszonyítva pedig kimondottam sikeres esztendőt zártunk.

Ilyenkor meg lehet kérdezni, hogyan, merre tovább?

Azok az adatok, amelyek közel sem a teljesség igényére törekedve mutatják be munkánkat, számunkra 2010-ben az alapokat kell, hogy jelentsék, nem pedig eredményeket.

Ahelyett, hogy 2010. évre vonatkozó tervekről beszélnek, kérem, engedjék meg, hogy a köszönet és elismerés hangján szóljak azokról a munkatársaimról, akik a javuló statisztikák, az erősödő közrend és biztonságosabb közlekedés mögött állnak. Köszönöm hozzáállásukat, felelős magatartásukat, elkötelezettségüket. Köszönöm a társszervek, valamennyi együttműködő partnerünk és szövetségünk munkáját, erőfeszítéseit, akik segítettek minket abban, hogy rend és a törvény határozza meg mindennapjainkat.

dr. Bencze József r. altábornagy
országos rendőrfőkapitány

Fotó: Németh András Péter
a Szabadföld fotóriportere

AZ ORSZÁGOS RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG VEZETŐI

Dr. Bencze József r. altábornagy
országos rendőrfőkapitány

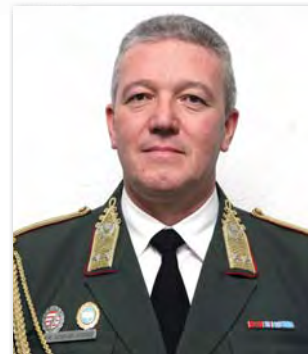
Dr. Házi István r. vezérőrnagy
bűnügyi főigazgató
az országos rendőrfőkapitány helyettese

Samu István r. vezérőrnagy
rendészeti főigazgató
az országos rendőrfőkapitány helyettese

Dr. Sipos Gyula r. vezérőrnagy
gazdasági főigazgató
az országos rendőrfőkapitány helyettese

Dr. Dobozi József r. vezérőrnagy
a Köztársasági Őrezred
parancsnoka

TAMÁS PÁL

*Magyar Tudományos Akadémia Szociológiai Kutatóintézet
tudományos főmunkatárs*

BIZTONSÁGKONSTRUKCIÓK

BIZTONSÁGTÍPUSOK

A rendszerváltás első időszaka a hétköznapi biztonság csökkenésének időszaka volt. A biztonság fontos elemeiben kiszámíthatóságot, tervezhetőséget is jelent. A változásokról előre gondolkodók persze tudták, hogy a piac működése az állami elosztáshoz, tervezett fogyasztáshoz képest többszereplős, játékszerűbb, tehát bizonytalanabb is lesz. De az embereket néhány évig jobban izgatta, hogy fellapultak életkereteik, s hogy sok vonatkozásban egyszerűen az általuk belakott, naponta bejárt tér vált fizikailag is

veszélyesebbé, kiszámíthatatlanná. Egy 1993-as, hét kelet-közép-európai országra kiterjedő vizsgálatunkban a közbiztonság problémája mindegyik országban az első három megoldandó, kezelendő probléma közé került. Azóta változott a bűnözés szerkezete, de átalakult a legelterjedtebben használt biztonságfelfogás is.

Átfogó egyéni biztonságról egyébként először valamikor az 1860-as években, a Nemzetközi Vöröskereszt Bizottság megalapítása környékén lehetett először szó. Az utolsó harminc évben óriási nemzetközi irodalom született, értelmezési viták folytak e témában. Egy ENSZ-szerv, az UNDP, 1994-es Human Development Reportjában beszél gazdasági, élelmezési, egészségügyi, környezeti, személyi, közösségi s politikai biztonságról. A kapcsolat s a hierarchia közöttük akkor s ott nem világos (azóta sem nagyon). Feltevéseink szerint, ha a személyi biztonság fizikai s rövid távú is, ennek kezelése nélkül egyén vagy csoport nem igen tudja kezelni a többi sem. Hosszú távon akármilyen fontos is például a környezeti biztonság, ha közben az érintett csoportok személyes környezete, az az alaptér- nyilvános s magán, amelyben élnek nem biztonságos, a környezeti sem fogja igazán foglalkoztatni.

ERŐSZAK ÉS ELLENŐRZÉS

Erőszakmentes társadalmak nincsenek, de ezért régi vágy az erőszak jelenlétének peremre szorítása. Pillanatnyilag ez egyre kevésbé sikerül. Sőt, úgy tűnik, hogy az erőszak több ponton

lassan kicsúszik a közellenőrzés alól – olyan formái jelennek meg, amelyeket csak rosszul tudunk magyarázni, nincsenek kezelhető előjeleik. Az erőszak gyorsabban nemzetköziesedik, mind a koordináció kezelése. Tehát újra kell gondolni az ellenőrzést itthon s akkor is, ha az erőszak bizonyos fajtái – terrorizmus, iskolai átokfutás, „megroppant” államok – itt egyelőre hiányoznak.

Az ellenőrzés természetesen hatalmi előnyt, vagy többletet jelent – jogit, katonait, fizikait. Az ellenőrzés – maga a jog, biztonsági ellenőrzések, büntetés – nem semleges elem a társadalomban, élvezhet többségi támogatást s nélkülözheti azt, lehet minimalista, szimbolikus, és ellenkezőleg, kiterjedt, öntudatos, vagy tekintélyközpontú.

Az erőszak megszokott ellenőrzése egyfelől valamilyen status quo fenntartását jelenti, de közben persze gerjeszthet nem várt pontokon új erőszakot is. Tehát az intézkedéseket csak annak alapján tekinthetjük működőnek, hogy képesek-e az erőszak csökkentésére, s a csökkenés milyen arányban áll az ellenőrzés költségeivel és elfogadhatóságával az életmódok felől. A ráfordításoknak a

az eredményeknek valahogy összemérhetőeknek kellene lenniük. Nyilvánvalóan nincsenek általános ellenőrző mechanizmusok, hiszen nagyon különböző erőszak típusokhoz különböző ellenőrzési technikák tartoznak. Valójában három alaphelyzet létezik. Az elsőben elveszítjük az ellenőrzést a folyamatok felett, s épp ezért bukkan elő az erőszak. A másodikban az erőszaknak léteznek átbilintő (trigger) pontjai s mi ezekre összpontosítunk. Végül van, ahol az ellenőrzés elvesztése magában az erőszak megjelenését jelenti.

Az elméleti irodalomban az ilyen helyzetek kezelésére két extrém megközelítés létezik. Az elsőben – például Elias szerint – az állam feladata, ha nem is kizárólag, de főleg – s itt neki elvben az egész civilizációnak segítenie kell, hogy a társadalom tagjaival begyakoroltasson egyfajta önkorlátozást, hogy azok úgy legyenek nevelve, „dresszírozva”, hogy az erőszaknak náluk belső, személyiséghez kötött, viselkedésbeli begyakorlottságú korlátai legyenek. A másik Max Weberé, aki pesszimista, s úgy véli, az állam mindig késve érkezik, képtelen a prevencióra, legfeljebb lépéseket tehet a

rend helyreállítására valamilyen helyszíneken. A vita valahol e két pont között fogalmaz meg különböző álláspontokat. Valószínűleg fontos lenne tisztázni, hogy a jelenlegi körülmények között hol nem lehetséges, illetve ellenkezőleg, hol működik egyáltalán a prevenció? Emellett kérdés, hogy meddig teljesíthetjük ki az ellenőrzést, nem csak a program költségét, hanem az adott társadalom adott tűrőképességét tekintve, s persze tekintettel bizonyos európai trendekre. Bizonyos gyakorlatok s mechanizmusok, hiába ígérnek eredményeket, még ha nem is tekintélyközpontúak, itt és most nem kivitelezhetőek. Mindeközben az ellenőrzés hagyományosabban magabiztosabb volt nyomornegyedekben, munkás-kolóniákon, etnikai gettóban. Ha az akciók már nem ezekből a miliókból épülnek fel, hirtelen minden átláthatatlanabbá válik.

Ha a területi ellenőrzés egyre gyengébb opció, a különböző hálózatok ellenőrzése egyre elengedhetlenebbnek tűnik. De az ellenőrzés merevíti, hierarchikusabbá teszi általában a hálózatokat, tehát rontja általános hatékonyságukat. Így azután azok – csak egy ponton túl, vagy egyáltalán – kevésbé partnerek olyasmihöz, ami azonnal helyi veszéllyel szemben védelmet kevésbé kínál, ugyanakkor valószínűsíthetően rontja a helyi hatékonyságot. Ráadásul az sem világos, milyen helyzetek túldramatizáltak, s mikor beszélünk morális pánikról. E nélkül pedig nehéz szabályozásokat elfogadtatni. Végül is olyan társadalmakban élünk, Nyugat-Európában is, nemcsak itthon, amelyekben, e kérdésekben csökken a konszenzus. Ráadásul sokszor technikai okokból nincs idő a vitára, főleg a nyilvánosra nem, arról, hogy egy feltételezhető közvetlen veszély megelőzésénél milyen alkotmányos garanciáknak s jogoknak kell mindenképpen, bármire tekintettel érinthetetlennek maradniuk. Ráadásul a különböző formális állami ellenőrző testületeknél, mechanizmusoknál is talán egészében fontosabbak a társadalmi közeg (család, szomszédság, iskola, nagyvállalatok, egyesületek stb.) ellenőrző mechanizmusai. Csakhogy ezek az utolsó időkben leépülnek, feltöredeznek, így ellenőrző, integráló képességük

is csökkent. Mit vehet ezekből át az állam s mi vész el senki/semmi által nem helyettesítve? Illetve, hol épülnek ki az önszabályozás olyan új formái, mondjuk gazdaságiak, ahol a korábbi szabályozásokra már nincs is szükség? S kiépültek-e máris nálunk az informális ellenőrzésnek olyan formái, amelyek lényegében már ma is az állami erőszak-ellenőrzés intézményeitől (például kisvállalkozások védőpénzeinél, vagy a falusi uzsoránál, esetleg etnikai hálózatokban) függetlenek. Nem tudunk semmit arról sem, léteznek-e az országban már olyan „fundamentalista” csoportok, amelyek tagjaik életvitelét olymértékben ellenőrzik, hogy azok a többségi normáktól eltérő akciókat is normálisnak, belülről csoportvezéreltnek élnék meg.

S ha bizonyos csoportokat az állam nem képes ellenőrizni, integrálni, az nem jelenti, hogy más erők a társadalomban erre elvben, vagy gyakorlatilag is nem képesek? De hát kik ezek, hol, mire képesek, s mire nem? S az állam csökkenő ellenőrzési potenciálját feljavíthatja-e, ha ezekkel, vagy ezek közül egyesekkel megegyezik? Szélsőséges példa. Az állam, tudjuk, feltételezett adóbevételeinek jó részéhez folyamatosan nem jut hozzá. Megállapodhatna-e informális végrehajtókkal, akik – ahol egyszer a kifejezést egy moszkvai gengszter/üzletembertől hallottam – „nem gazdasági eszközökkel” pénzt beszednek? Az európai államok egyelőre finnyásak, de a jég – most még csak különleges esetekben – már sokféle megtört. Mikortól lesz mindebből rendszer? S ha közben a biztonsági tematika jó része amúgy is a magán biztonsági iparhoz vándorolt át, vagyis azt privatizálták, akkor mikor érkezünk el ahhoz a ponthoz, hogy ezeket a rosszul működő erőszak-ellenőrzési pontokat is magánkezekbe, vagy legalább is állami-magán joint venture-ok kezébe adják? Vagy hogy teoretikusabban fogalmazzunk – hogyan alakítsuk át az ellenőrzés céljait, intenzitását, kikkel végeztessük, s hogyan legitimáljuk azt az új körülmények között úgy, hogy legalábbis az erőszak esetleges megjelenése közben kézben lehessen tartani?

HORVÁTH ATTILA

*Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, Rendészeti Ellenőrzési Főosztály
főosztályvezető*

KÖZBIZTONSÁGI KIHÍVÁSOK 2009-BEN

A fenti címből esetlegesen következő tartalom tekintetében szükségesnek ítélem megjegyezni, hogy egy, a 2009. évben ténylegesen realizálódott rendészeti helyzettnél szélesebb kontextusában elemezném mindazokat a tényezőket, amelyek – megítélesem szerint – kihívást jelentenek, jelenthetnek napjaink rendészeti munkájában.

Mindjárt elsőként szeretném leszögezni: a tavalyi év rendészeti szempontból (is) rendkívül nehéz volt. Ráadásul e nehézség nem elsősorban a – már-már szinte „megszokottá” váló – területi alulfinanszírozottságból, vagy a permanensen erősödő, egyre sürgetőbben megjelenő politikai és „civil” oldalról egyaránt markáns elvárásrendszerből fakadt. Megítélesem szerint ezeknél azonban sokszorta jobban rányomta bélyegét az elmúlt esztendőre a társadalmi közeg által is jelentékeny mértékben determinált működési környezet szignifikáns változása. E változás – amely nyilvánvalóan a rendszerváltoztató évekig visszavezethető folyamat – az elmúlt évek során rendkívüli mértékben felgyorsult.

A társadalmi rétegződés szocialista-kommunista keretek közötti megszilárdult, stabilnak gondolt kategóriái hazánk demokratikus, jogállami deklarációját követően szinte napok alatt olvadni kezdett; amíg bizonyos csoportok erősebbekké, mások gyengébbé váltak. Megjelent a fogyasztói társadalom

igényei szerint alakuló kínálati piac, illetve az azt kiszolgálni igyekvő, jobbára olcsó dömpingcikkék termelésére, forgalmazására szakosodott vállalkozások sokasága, valamint ezek ellenpontjaként a már-már megfizethetetlen luxust felvonultató márkák behozatala, kereskedelme. A fogyasztás-fétis kielégítésének más megközelítésből történő kiszolgálásával összefüggésben megállapítható az is, hogy egyre jelentékenyebbé vált a híreket sokszor öncélúan torzító, némely szélsőséges esetben azt kreáló bulvármédia képviselőinek előretörése. Megjelent a tényleges munkanélküliség, felbomlottak a korábbi értékrendek és érdekegyensúlyok, de új vetületet nyert az etnikai feszültségek kérdése, s miközben átpolarizálódtak az emberek állammal, a saját közösségükkel, önmagukkal szembeni elvárásai, úgy általánosan továbbra is fennmaradt a mindenkiről gondoskodó állam eszményébe vetett utópisztikus kíváncsi is. Az Európai Unióhoz történő csatlakozás pedig végérvényessé tette a multikulturalitáson alapuló trendek meghonosulását és azok mindennapjainkba történő beépülését.

De hát a felsorolt, kétségkívül önkényesnek ható, kiragadott események nem napjaink történései – mondhatnánk joggal. Azonban azt is látnunk kell, hogy a magántőkére épülő világunk egészét alapjaiban megrázó pénzügyi válság egyénre gyakorolt egzisztenciális, morális következményei nyomán e faktorok – és természetesen rengeteg más, itt fel nem sorolt tényező, szociálpolitikai, szociográfiai szempontból releváns áramlatváltozások – olyan csúcspontra jutottak az elmúlt időszakban, amely egyértelmű és – igaz, némiképp más aspektusából eredő, de a 90-es évek közepén-végén már keményen megtapasztalt – ismételt lépéskényszerbe hozta a rendészet területén dolgozó honi szakembereket.

A modern rendészettudomány által megkülönböztetett alapvető rendészeti modellek¹ életképessége, és adott nemzetállami funkcionalitásuk eredményessége véleményem szerint leginkább abban mérhető le, hogy mennyire rugalmasan képesek lekövetni a változó környezet és elvárások dinamikáját. Az idevágó külföldi példákon keresztül is látható,² hogy az egyes rendvédelmi szervezetek tradicionális rend szerinti fenntarthatósága immár rendkívüli nehézségekbe ütközik. Annak eldöntése, hogy egy-egy rendészeti terület – legyen az bármennyire speciális, vagy mégoly általános – milyen irányok mentén fejlődjön, alapvetően két fő tényező, az e tevékenységre biztosítható források, valamint az elvárt funkcionalitás meghatározottsága mentén történhet meg úgy, hogy az reális számolható, érdemi hasznot hajtó, valós előrelépési produkttal kecsegtessen. Mindez azonban tervezést, előkészítést, kidolgozott – a lehető legtöbb érintett számára hozzáférhető módon véleményezett – koncepciót, vagyis végső soron egy mind társadalmilag, politikailag, mind szakmailag elfogadott konszenzus mentén életre hívott (akár a büntetőeljárás egyszerűsítésének irányát is felölelő) rendészeti stratégiát feltételez, vagy esetünkben csak feltételezne. Mindez persze főként akkor lehet igaz, ha elfogadjuk: a funkcionalitást a pontosan meghatározott feladatokból eredően kell levezetni, és biztosítható források is csak azokhoz tervezhetők. A feladatok terén megmutatkozó magyar jogi szabályozás – egyébként más, demokratikus országokkal összehasonlítva is – kellően determinált, azonban a gyakorlatban nemegyszer tapasztalható, sokszor ad hoc módon jelentkező, ugyanakkor tartósnak bizonyuló, végrehajtandó projektek delegálásával gyengíti ezt a stabilnak ható feladatrendszert a Rendőrség irányítói környezete. És akkor még nem beszéltünk arról, hogy némely, általánosan hasz-

1 Angolszász és kontinentális.

2 Gondolok itt elsősorban a Francia Nemzeti Rendőrség, a Skandináv államok rendőrségeinek, vagy az angol, északír rendőri szerveknél végbement, illetve jelenleg is folyamatban lévő strukturális reformokra, útkeresésekre, az alkalmazott technológia, technika óriási mértékű fejlesztésére, bár megemlíthetjük az Amerikai Egyesült Államok széttagolt rendvédelmi hatóságai között meglévő kommunikáció újragondolt információegyesítési szisztémáit is.

nálatos alapfogalmat – lásd közrend, közbiztonság – mind a mai napig nem tudott egyetemlegesen elfogadott formában definiálni sem a rendészettudomány, sem a szakma, de még csak az elvárásokat diktáló „megrendelői” oldal sem.

Az elmúlt évben ráadásul számtalan szakmai, vagy akként beállított megnyilatkozást lehetett hallani, olvasni a Rendőrség mellett létrehozni és működtetni kívánt önkormányzati rendőrségek, vagy más, jellege szerint félkatonai, esetleg teljes egészében militáns szervezetek szükségességéről. Én nem érzem magam arra hivatottnak, hogy e törekvések vonatkozásában pro vagy kontra érveket hozzak, azonban annyi mindenképp bizonyosnak látszik, hogy az ilyen nagyszámú felvetésdömping mellett nem lehet szó nélkül továbblépni. A rendészeti reformtörekvések Európa-szerte – legalábbis szervezeti, strukturális és így végeredményben funkcionális oldalról nézve – valóban polemizálnak a monista, a duális és a plurális elvek szerint felépülő rendészeti apparátus leginkább optimálisként történő meghatározása között. Ugyanakkor hazánkban – a hatályos alkotmányból következően – a közrend és közbiztonság általános fenntartása, valamint az államhatár védelme, mint kötelezettség – még amellet is, ha tudjuk e téren más hatóságoknak is delegál a jogi háttér közreműködői, együttműködői kötelemeket – a Rendőrség címzett feladataként jelenik meg. És legyünk őszinték: ezt mindannyian, szakmán belüliek alapvetésként kezeljük, kezeltük, hiszen a Rendőrség ilyen irányú, kvázi monopolhelyzetét a munkahelyi (társadalmi) szocializáció keretében elfogadva lényünk részévé tettük, s mindössze arról lehetett érdemben polemizálni, hogy az egyes feladatkörök végrehajtása szempontjából milyen belső tagozódásban működjenek a rendőrségi szervezet.

Mindezek mellett azonban a mai közbiztonsági helyzet pozitív és negatív vetülete – legalábbis objektíven nézve – némileg talán jobb képet is mutat, mint az elmúlt évek bármelyikében. Nyilvánvaló, hogy a tavalyi év képzeletbeli fekete krónikáját a romák sérelmére elkövetett rémtettek vezetik, amely ellen a

Rendőrség szinte sosem látott erők mozgósításával – az ország javarészeére kiterjedő közbiztonsági háló kiépítésével – is fellépett. E fellépést pedig siker koronázta, és – mindamellett, hogy valahány jogkövető, demokrata, józan gondolkodású ember azt kívánja, bárcsak ezek a bűncselekmények be sem következtek volna – nem vitás, hogy a Rendőrség példásan helytállt. Már csak azért is mondható ki ez, mivel a társadalmunk által kitermelt, e bűnökkel megalapozottan gyanúsítható elkövetői kör nem a rendőrségi munka megszokottjának tekinthető alanyi csoportjából került ki.

Ezen a ponton viszont számos érdemi eredményről is be kellene, lehetne számolni, amelyeket a Rendőrség napi tevékenysége megeremtett, azonban ettől már csak azért is eltekintek, hiszen mindezekről az Évkönyv precízen beszámol. És nemcsak az Évkönyv, hiszen a Rendőrség üdvözítő kommunikációs paradigmaváltásának köszönhetően azokról bárki érdeklődő, számos fórumon tájékozódhat, tájékozódhatott azok folyamatában is. A sikerek ellenére ugyanakkor mindazok, akik érdekében a testület elvégzi a közrendet, közbiztonságot szolgáló feladatát, nem láthatók elégedetnek, és immáron nem csak a hangjukat hallatják, hanem alternatív „megoldásokat” keresnek. Romlik a szubjektív biztonságérzet – mondjuk ilyenkor –, de ez talán már több mint amit e sommás kijelentéssel el lehetne intézni. A Rendőrség ezen a területen – igaz, az állampolgári bizalmi indexet megőrizve – nem tud jobban teljesíteni. Egyszerűen azért nem, mert – éppen az elmúlt esztendő lehet erre a legjobb példa – hiába korszerűsít, fejleszt, képi állományát, von országos közbiztonsági hálót az ország területére hónapokon át, javítja minden szolgálati ágának munkaeredményességét, illetve foglalkoztatja a törvényi maximumkeret plafonját elérő mértékben az állományát; rendre csak újabbnál újabb – gyakran az irrealitás határmezsgyéjére vezető – elvárásokkal szembesül.

A működésünk környezeti változásai által áthatott kívánalmakkal szemben azonban az erőforrások – legyen az humán, eszközbeli vagy anyagi – végesek. Egyszer a tartalékok is kimerülnek. Márpedig úgy hiszem 2009-ben ezen a téren rendki-

vül komoly mértékű terhelést kellett a Rendőrségnek kiállnia, még akkor is, ha a jogszabályi változtatások egy része, vagy a kormányzat által biztosított rendészeti többlet lehetőségek – direkte pénzügyi források, eszközfejlesztések, az elmúlt időkből permanensnek is tekinthető szerkezeti átalakítások, például a Rendőrség Fegyveres Biztonsági Őrségének létrehozása – segíteni igyekeztek ebben.

Látható, hogy egyre több olyan feladat, a szociológiai háttér által determinált elvárás jelentkezik, amelynek a mostani – teljesítőképességének maximumán járatott – struktúra immár nem, vagy csak statikáját veszélyeztető módon tud megfelelni.

Végezetül úgy hiszem, szót kell ejtenünk mindazon nőkről és férfiakról, akik ebben a dinamikus, változó környezetben szavatolni igyekeznek hazánk belső biztonságát. Azokról az emberekről, akik – feladat-végrehajtói mivoltukban – a Rendőrség (és persze az egyéb rendvédelmi szervek) testét, arcát adják. Hiszen ők ugyanazokkal a problémákkal küzdenek, mint maga a társadalom. Úgy kell nap-nap után helytállniuk – az állampolgároktól egyébként elvárt magatartási formáknál lényegesen magasabb követelményeknek, rezsimszabályoknak megfelelni –, hogy ők sem lehetnek másabbak, így nem is különböznek lényegesen attól a közegetől ahonnan eljárnak dolgozni, amelynek szövetébe ők maguk is beágyazódtak. A kihívásoknak pedig elsősorban nekik kell megfelelni, mégpedig úgy, hogy – személyes

problémáikon sokszorta felülemelkedve – személyükben képviselik mindazt, amit a rendészeti területen ma nyújtani tudunk.

Éppen ezért – egy majdani stratégiai tervezés idején – a számtalan egyéb feladat és tennivaló mellett róluk, rólunk sem szabad megfeledkezni, hiszen a katonai szakirodalom alaptézisei között is szerepel, hogy egyrészt az egyszerű katona is pontosan tisztában van a mindenkori fronthelyzettel, másrészt minden deklarált feladat és követelmény csak annyit ér, amennyi abból valójában megvalósítható, illetve az elvégzésére kötelezett megvalósítani képes.

MIHÁLY CSABA R. ÖR Nagy

*Nemzeti Nyomozó Iroda, Különleges Ügyek Osztály
osztályvezető*

ROMAGYILKOSSÁG-SOROZAT

A magyar rendőrség történelmében ez idáig nem volt olyan gyilkosságosorozat, amely egy meghatározott népcsoportot érintett volna. Ez a népcsoport a Magyarországon élő roma kisebbség. A támadások miértjeinek oka több előzményre is visszavezethető akár, azonban annak elemzése és értékelése talán leginkább a szociológusok feladata. Az elkövetők kézre kerülésükig kilenc esetben hajtottak végre támadást roma családok ellen golyós és sörétes fegyverek, valamint ún. „molotov-koktélok” felhasználásával.

Valamennyi bűncselekmény során azt lehetett tapasztalni, hogy az elkövetők olyan épületeket támadtak, amelyekben romák laktak, de halálos eredményű lövést a nagycsécsi esetig nem adtak le. Ettől függetlenül az addigi valamennyi esetben ott volt annak a reális lehetősége, hogy az épületben lakók a támadás következtében az életüket veszítik.

A nagycsécsi események után az a lehetőség is felmerült bennünk, hogy az akkor még ismeretlen elkövetők – látva tettük következményét – újabb bűncselekményt nem követnek el. E teória helyességét azonban hamarosan cáfolták az alsózsolcai és az azt követő cselekmények, melyek már inkább a vadászatra hasonlítottak, azaz az elkövetők egyfajta „személyiségfejlődésen, torzuláson” mentek át.

Valamennyi bűncselekményt roma családok ellen követték el, azonban a megtámadott roma családok mindegyikének múltjában, vagy környezetében (kivéve Tiszalök és Kisléta esetét) találunk olyan előzményt, amely miatt a bűncselekmény indítékeként a különálló megtorlás lehetősége is felmerülhetett. Ez csak addig tartott, amíg az elkövetéseknél használt fegyverek azonossága megállapításra nem került. Az ügyek különállását erősítette tovább a tarnabodi bűncselekmény is, amely elkövetésével három roma

nemzetiségű férfit gyanúsítottunk és ellenük előzetes letartóztatásuk mellett nyomoztunk. A terhükre rótt bűncselekményt valamennyien tagadták, azonban a vegyészszakértői vélemény, illetve egy tanú vallomásának együttes összképe a bűncselekmény általuk történő elkövetését megalapozta. A tarnabodi eset „kakukktojás” volt abból a szempontból is, hogy az elkövetők nem roma családokra támadtak olyan fegyverekkel, amelyek a korábbi és későbbi bűncselekményeknél is felmerültek.

A fent leírtak miatt az ügyeket kezdetektől fogva kezeltük önálló cselekményeknek és sorozat-bűncselekménynek egyaránt. Valamennyi ügyet feldolgoztuk különálló ügyként is, hogy a legapróbb részletek is felszínre kerüljenek, ezzel igyekezzük kizárni vagy megerősíteni a sorozatelkövetést.

A nyomozás az elrendeléstől kezdve négy szálon folyt: I. bűncselekmény elkövetőinek felderítése, II. megelőzés, III. elemzés értékelés, IV. titkos információgyűjtés, amelyről nem írhatok.

A FELDERÍTÉS NÉGY MOMENTUMÁT ÉRDEMES KIEMELNI:

1. A helyszíni szemlék során rögzített nyomok és anyagmaradványok soron kívül megküldésre kerültek az érintett szakértőnek a legapróbb részletekre is kiterjedő kérdéssorokkal.
(Sajnos a DNS-szakértői vélemények csak nagyon nehezen készültek el.) Igénybe vettük az FBI profilalkotóinak szakértelmét, valamint terveztük a honvédség katonai (kiképző) szakértőjének igénybevételét is.
2. Mobilszolgáltatók toronyadatainak beszerzése és értékelése, amely több millió hívásadatot tartalmazott. Rzt a tevékenység szükség szerint több lépcsőben, különböző szempontok alapján végeztük. (Ezen információhalmoz feldolgozása és ellenőrzése vezetett végül az elkövetők felderítéséhez.)
3. A bűncselekmények helyszínén végrehajtott adatgyűjtések és kihallgatások, illetve azok alapján felmerült információk ellenőrzése. Ezt azért érdemes és szükséges kiemelni, mert ennek végrehajtása során nagyfokú ellenállásba ütköztünk a lakosság részéről. A cigányság szerint a Rendőrség nem akarta

az elkövetőket elfogni és e véleményüknek a helyszíneken többször hangot is adtak. Az adatgyűjtések és kihallgatások során az egymástól hallott információkat rakták össze, és saját észlelésként mondták el, esetenként tovább színezték. A helybéli magyarok cigányellenes nézeteiket nem leplezték, szinte mindegyikük megemlített olyan cselekményt, amelyet általában a helybéli cigányok követtek el, és ezekre vezették vissza az elkövetés indítékát.

4. A bejelentések ellenőrzése során, ahogy azt az adatgyűjtések alkalmával is tapasztaltuk, a lakosság részéről nem volt meg a kellő segítségnyújtási készség, sőt inkább egyre jobban a cigányság ellen hangolódtak. Ezek okainak tisztázása megint csak nem a rendőrség kompetenciájába tartozik.

A megelőzés érdekében a nagycsési bűncselekmény után felmértük azon településeket az addig érintett megyékben, amelyek megfelelnek az elkövetett bűncselekmények helyszíni kritériumainak, azaz az autópályától maximum 30 kilométerre

vannak, a megyehatár 10 kilométeren belül átléphető, és a község szélén ún. cigánysor található. Ez közel 200 település volt, melyek listája alapján a közrendvédelmi szolgálat fokozott ellenőrzéseket végzett.

Az elemzés és értékelés felölelte mindazon adatok és információk egybevetését, melyeket a nyomozás során szereztünk be. Pl.: hívásadatok, autópálya-matricával rendelkezők listája, rendőri intézkedés alá vontak listája, az elkövetésnél használt fegyvertípusokkal rendelkezők listája, az eltulajdonított azonos kaliberű fegyverek listája, elkövetés lehetséges motívumaként felmerült korábbi ügyek stb.

Érdemes említést tenni azon körülményekről is, melyek a nyomozást nagymértékben hátrányosan befolyásolták:

1. A sajtó folyamatos információéhségben szenvedett, melyet a roma kisebbségi vezetők tovább gerjesztettek, ezzel nagyban nehezítve a helyszínen dolgozó kollégák munkáját. Ilyenek voltak az információtorzulások és helyben a cigányság között felmerült konfliktusok kezelése. A cigányság több esetben megpróbálta saját kezébe venni az igazságszolgáltatást. Erre azokban az esetekben került sor kezdetben, amikor a médián keresztül megismerték a nyomozás akkori állásának kisebb részeit, pl. milyen gépjárműveket ellenőriz fokozottan a rendőrség. Ilyenkor a kritériumoknak megfelelő, vagy azokra egy kicsit is hasonlító autót és annak utasait akár meg is támadták, akik ezáltal menekülni kényszerültek és ezzel még gyanúsabbnak tűntek. Ebből tanulva igyekeztünk a nyilvánossággal úgy megosztani az információkat, hogy figyelemmel legyünk a kialakult közhangulatra, azonban ezt a média nem nézte jó szemmel és folyamatosan

„nyomás alatt tartotta” a Nemzeti Nyomozó Irodát (NNI), illetve az Országos Rendőr-főkapitányság (ORFK) vezetőjét. Természetesen a kommunikáció tekintetében kötöttek bennünket az eljárásjogi szabályok.

2. Valamennyi ügy 2010. július közepéig külön ügyként volt kezelve, majd azok egyesítése óta a Pestmegyei Főügyészség felügyeli a nyomozást. Ettől függetlenül az ügyekre – az egyesítésig – sorozat-bűncselekményként tekintettünk.

A nyomozás során felmerült négy elkövető elfogására 2009. augusztus 20-án került sor egy összehangolt rendőri akció keretében, melyben a rendőrség valamennyi szakegysége részt vett. A házkutatások során sikerült felkutatni és lefoglalni az elkövetők által használt és elrejtett fegyvereket, és más tárgyi bizonyítékokat is. Az eddigi nyomozás során az elkövetők több bűncselekmény elkövetését ismerték be és tarták annak részleteit a nyomozók elé.

Fontos megemlíteni, hogy a nyomozás hatékonyságának fokozása érdekében annak derekán két lépésben nyomozócsoport létrehozására került sor az ORFK vezetőjének utasítására, amely irányításával az NNI lett megbízva. A nyomozásban azonban nem csak a nyomozócsoport és az NNI vett részt közvetlenül, hanem más rendőri szervek bűnügyi és közrendes állománya, valamint a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat is.

Természetesen erről az ügyről még számos gondolatot oszthatnék meg a tisztelt Olvasóval, de tiszteletben tartva e könyv terjedelmi korlátait, zárásként szeretném megköszönni valamennyi kolléga áldozatkész munkáját, melynek eredményeként az elkövetők elfogására, a bizonyítékok pedig beszerzésre kerültek.

INTERJÚ LENGYEL LÁSZLÓ POLITOLÓGUSSAL

a Pénzügykutató Rt. elnök-vezérigazgatójával

BŰNÖZÉS, VÁLSÁG, TÁRSADALOM

– A statisztikák szerint csökkent Magyarországon a bűncselekmények száma, az emberek biztonságérzete mégsem tükrözi ezt. Mi lehet ennek az oka?

– Három oka van alapvetően. Az egyik, hogy a média sokkal több bűncselelményt hoz felszínre, mint korábban. A bűnügyi hírek igen gyakran az újságok címloldalán szerepelnek, a televíziók fő témáivá váltak. Ma a legkisebb faluban történt bűncselelmény is feltűnik az országos televíziókban. Nagy médiaváltás következett be 2003-2004 körül, és ezt különösen „megdobta” a 2006-os őszi események élő egyenesben való közvetítése, ami hirtelen a biztonságérzetet tovább rontotta.

A másik ok, hogy megtörténtek bűncselelmények, különösen a móri volt ilyen, amelyekről az egész társadalom felfogta, hogy milyen súlyúak. Óriási érdeklődés mutatkozott irántuk, majd később kiderült, hogy számos hiba következteben nem a valódi elkövetőket fogták és ítélték el. Ha ilyen súlyú bűncselelmények esetén nem sikerül bemutatni, hogy a rendőrségtől az ügyészségen át a bíróságokig mindenki megfelelően végzi a munkáját, akkor érthető okokból az állampolgár elkezd félni.

A harmadik ok a romák és nem romák közötti, azt kell mondanom, szinte polgárháborús helyzet kialakulása, különösen a legutolsó eseménysor, a romák elleni merényletsorozat. A nyílt utcán lőttek le embereket, sőt, végül arra került sor, hogy valakinek a lakásába bementek, egy anyát megöltek, a

kislányára is rálöttek. Ez, azt gondolom a magyar társadalom számára elképesztő. A másik oldalról ott vannak azok a romák által elkövetett bűncselelmények, amelyek most hirtelenjében évtizedes sérelmekként egymásra halmozódva bukkannak föl. Lehet, hogy valakinek a csirkéjét 1998-ban lopták el, de ez ma úgy él a tudatában, hogy tegnap történt. Az egyik oldalon tehát emberek fekszenek vérbe fagyva, és bosszút esküszik az egész közösség, adott esetben a faluszéli romák, a másik oldalon pedig bezárkózó utcasorok, ahol az emberek megszámlálják minden csirkéjüket egyenként, és szinte bunkereket építenek. Ezek új dolgok abban az értelemben, hogy most törték hirtelen a felszínre.

– Közrejátszhat-e a biztonságérzet romlásában a bűncselelmények és a bírósági ítéletek közötti időtartam megnövekedése?

– Igen. Itt van az Aranykéz utcai ügy, az emberek többsége már nem is emlékszik, mi történt és hogyan, miközben ez egy nagyon súlyos bűncselelmény volt, de most folyik a tárgyalás. Ez is mutatja, hogy hihetetlen eltolódás van a bűncselelmény elkövetése és az ítélet között. A rendőröket komolyan frusztrálhatja, hogy elvégzik a munkájukat, a nyomozást, viszonylag gyorsan, mert a társadalom egyébként irtózatossá gyakorol rájuk, és akkor szembesülniük kell azzal, hogy hirtelen

minden lelassul. Lehet, hogy az ügyész hirtelenjében úgy dönt, hogy mégsem emel vádat, a bíró mégsem akarja letartóztatásban tartani a gyanúsítottat, és a dolog innenől kezdve rémésé válik. Ez borzasztó érzés lehet, bizonyos értelemben az életművét teszi tönkre egy-egy rendőrtisztnak.

– *2006-hoz képest lát-e változást a rendőrség szemléletében?*

– A rendőrség szinte azonnal rájött, hogy korszerű és szakértő módon kell felkészülnie az utcai eseményekre. Azt gondolom, hogy szakmailag ma sokkal kompetensebb ezen a téren a rendőrség, mint 2006 őszén volt. Ez nagyon pozitív, de fontos, hogy a sérelmeken túl lehessen lépni érzelmileg is. Az egyik oldalon ott van az a hihetetlen sérülés, ami a tévészékház ostromakor érte a rendőri állományt: azokat a képeket nem fogják elfelejteni, beleégtek a tudatukba. A másik oldalon kétségtelenül ott van az a sérelem, ami október 23-án következett, ami a civil közönség tudatába égett bele. Azt remélem, hogy mind a két fél túl tudja tenni magát az érzelmein.

Még valamire jött rá a rendőrség, ami pozitív, és ezt meg is valósította, személyesen az országos rendőrfőkapitány. Főkapitányként ugyanis az első dolga volt, hogy kormányzati felhatalmazással felkereste az ellenzék illetékes képviselőit, akik ezzel az üggyel foglalkoznak, elmondta, hogy mit akar a rendőrség tenni, tehát nyílt kártyákkal játszott, és a támogatásokat kérte. Az ellenzéki vezetők pedig megadták a támogatást. Úgy gondolom, hogy többé-kevésbé azért van ma az utcákon viszonylagos rend és nyugalom nemzeti ünnepeken és más alkalmakkor, mert az ellenzék is megértette, milyen politikai kockázata van annak, ha adott esetben támogat egy tüntetést, amely elfajul.

– *A rendőrség elfogta a romák elleni sorozatgyilkosságok feltételezett elkövetőit. Előfordulhatnak-e hasonló cselekmények a jövőben? Mi lehet erre a válasz?*

– Ez borzasztóan fontos dolog, és jó lenne, ha minél gyorsabban sor kerülne ezeknek az embereknek az elítélésére.

De nem is csak az elítélésükre, hanem arra is, hogy lássuk a televízió előtt, kikkel állunk szemben. Talán első ízben fordult elő hosszú-hosszú évek után, hogy ennyire sötétben tapogatózott a társadalom, hogy ennyire nem tudta, mit gondoljon az elkövetőkről. A megnyugváshoz látnunk kéne az arcukat, látnunk kellene, kik ők. Egy ilyen fontosságú ügyben a rendőrségnek meghatározott időnként nyilvánossá kellene tennie újabb és újabb nyomozati eredményeket. Azzal, hogy a gyilkosok behatoltak egy lakásba, és ott öltek meg egy nőt, és egy kislányra ráltek, átléptek egy határt, ezért szerintem a magyar társadalom minden együttérzést megvon tőlük.

A magyar polgároknak ugyanis szent dolog, talán mindennél fontosabb dolog a lakásuk, a tulajdonuk. Ha valaki rossz szándékkal belép a lakásom ajtaján, az olyan, mintha fizikailag bántalmazna. Hasonlít ehhez az autók felgyújtása: a budapesti zavargók azzal, hogy gépkocsikat veszélyeztettek, nem csak a budapesti közvélemény ellenszenvét, hanem a vidékiekét is kiváltották. Mindaddig, amíg valakit a nyílt utcán megvernek, kirabolnak, az emberek azt mondják, hát, szomorú. De ha a tettes bemegy a lakásomba, a tulajdonomat közvetlenül az ágyam mellől elviszi, ott üti a gyerekeket, na, innentől kezdve ez szörnyűség, ezt a magyar polgár sohasem fogadja el. Ez hallatlanul fontos dolog: a rendőrnek érzékelnie kell, hogy ezek a bűncselekmények azok, amelyeknél a leginkább empátiát kell mutatni az áldozat iránt, amelyeket a leggyorsabban fel kell tárn.

Visszatérve a kérdésre: nem hiszek az ismétlésben. Elmúlt az az időszak, amikor politikailag és sajnos erkölcsileg is igazoltnak érezhették egyesek ilyen bűncselekmények elkövetését. Nem egyszerűen bűnözőkről van ugyanis szó, hanem olyan emberekről, akik magukat hősöknek tartották, és az a baj, hogy valószínűleg amíg sötétben voltak, amíg nem léptek át határokat, addig a magyar társadalom egy részében is titkos hősnak számítottak. Ez borzasztó, a közvéleményre nézve szomorú, másrészt én a kijózanodásban szeretnék hinni.

– *A gazdasági válság hogyan hat a kriminalitásra?*

– A válság hatása két területen jelenik meg nagyon erősen. Az egyik, hogy a társadalom messze érzékenyebb lett a korrupciós ügyekre, illetve más dolgokat tekint ma korrupciós ügynek, mint a válság előtt. Ugyanez a társadalom sok mindent, valljuk meg, elfogadott, amit ma elképzelhetetlennek tart. Azelőtt minden további nélkül elfogadtuk, hogy emberek akár politikai vezetők legyenek milliárdosként úgy, hogy lényegében bevallották, az első milliójukhoz úgy jutottak, hogy jókor voltak jó helyen. A magyar választó ebbe belenyugodott. Ma nem így van, ma a választó száz forint okán is felhördül, mert éppen most veszítette el a munkáját, mert éppen most érzi a válság hatásait. Ha ma kiderül valakiről,

hogy egy bizonyos szinten túlvan a jövedelme, végkielégítése, Jézus Mária, mondja az egyszerű polgár otthon, hát ez tolvajlás. Ennek következtében szerintem a hatóságok jobban érzik, hogy van mögöttük támogatás, hogy felléphetnek indokolt esetben akár vezetők ellen is. Oda lehet menni olyan emberekhez, akik élet-halál urai voltak, és el lehet vinni őket bilincsben.

A másik terület, ahol a válság hatása érződik: ma az emberek számára minden apró bűncselekmény nem egyszerűen bűncselekmény, hanem személyes sérelem. Az emberek úgy érzik, mintha az egész életüket kihúzták volna alóluk. Most, amikor minden ver engem, akkor még meg is lopnak! De így van megfordítva is: nekem most lopnom kell, miközben tegnap még lehet, hogy becsületes emberként napi nyolctíz órát dolgoztam. Ez egy nagyon nehéz dolog, végig kéne gondolni, persze társadalmi konszenzus mellett, a hatósági intézkedések határát, tehát azt, hogy adott esetben emberek az erdőből élnek, emberek fémgyűjtésből élnek. A jelenlegi helyzet társadalmi konfliktusokat szül, amelyek közepette a rendőr szerintem csak áll és néz. A rendőrség a lehető legkevésbé van felkészülve arra, hogy szociális munkás legyen, pszichiáter legyen, szociológus legyen.

– *Dolga ez a rendőrségnek?*

– Nem. Éppen az a probléma, hogy olyan feladatokra kényszerítik, amelyekre nem lenne szabad. Beküldik egy lakótelepre, ahol valójában már élethalálharc folyik a felek között, és békét kéne teremteni, szét kéne választani őket, de már túl késő, ez szinte megoldhatatlan. 2002-ben bejött egy új felfogás, szerintem helyesen, hogy a zéró toleranciával szemben egy megengedő, toleráns, együttműködő, pártoló felügyeletre, társadalmi megbékélésre irányuló rendőrség és hatósági működés lenne helyénvaló. Én ezzel egyetértetem, azt gondolom, ez lenne a jövő. Azonban a feldühödött társadalom hatására, és mert az ellenzék irtózatossá nyomást gyakorolt a rendcsinálás nevében, sokan elhitetik magukkal, hogy ha most lecsuknak valakit öt helyett tíz évre, akkor ezzel a dolog meg van oldva. Miközben a korábban említett

társadalmi okok folytán ennek semmi értelme, és aki járt már börtönben, az tudja, hogy onnan kijöve csak még súlyosabb bűncselekményt követ el az ember. Helyeseltem a közmunkát, hogy ha a cigány ember ellopta a tyúkot, másnaptól legyen az a büntetése, hogy feláss a kertet ugyanannál az idős asszonynál, és ezt ellenőrizni fogják, ott szolgálja le, ha tetszik, a büntetését. Ez lehet a megoldás, nem az, hogy a tyúklopásért két évet kapjon! Az idős asszony kertje a

megoldás. Vagy hogy a tettes holnaptól kiviszi neki az ételt, és együttműködik. És ha ezt nem teljesíti, akkor kerül börtönbe, és ez nagy különbség. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy súlyos bűncselekmények esetén, például egy móri ügyben nem kell a legszigorúbb büntetéseket alkalmazni.

*Cs. Csala Károly–Schalk Endre
Lengyel László fotója: Németh Szabolcs*

INTERJÚ ZSIKLA VIKTOR R. ŐRMESTERREL

A „LEGFIATALABB” RENDŐR

Név, rendfokozat: Zsikla Viktor r. őrmester

Beosztás: járőr

Munkavégzés helye: Kiskőrösi Rendőrkapitányság
I–IV. gépkocsizó járőrközete

Előző hely, beosztás: –

Szolgálati viszony kezdete: 2008. július. 1.

Születési év: 1988

– 2009 a „Közbiztonság éve” volt. Ön szerint hogy sikerült?

– Az egyik legjelentősebb előrelépésként, pozitívumként a járőrközettesítést tapasztaltam.

A korábbi kötött, rugalmatlan útiránytervhez képest az új sokkal tágabb mozgásteret biztosít, a szolgálatot életszerűbbé, a rendőri jelenlét szempontjából hatékonyabbá teszi.

Városomban csökkent is a bűncselekmények száma, hiszen az átfogóbb járőrözéssel, váltakozó és váratlan rendszerességgel tudunk megjelenni a visszatérő ellenőrzést igénylő területeken. További előrelépés, hogy a hangsúly áttevődött a bűnügyi és közrendvédelmi szempontból kiemelten fontos szűrő- és kutató tevékenységre, az igazoltatásra nemcsak a jogsértőkkel, hanem a gyanús idegenekkel szemben is.

– *Hogyan fogadja a lakosság a rendőri intézkedéseket?*

– A közrendvédelmi osztály járőrszolgálati alosztályának járőreként eleinte, a számomra ismeretlen városban, a bűnelkövetőkkel, garázdálkodókkal szemben, a különböző szituációkban a tapasztaltabb kollégák segítettek. Legalább öt-hat veszélyesebb helyzet adódott, de intézkedésemet mindig sikerült a törvényesség keretein belül, kellő határozottsággal eredményesen befejezni. A helyiekkel egymást mind jobban megismerve számtalan kapcsolatra tettem szert, és munkámmal kapcsolatban egyre több elismerő véleményt hallottam vissza. Az állampolgárok általában nem örülnek a szankcióknak, de az intézkedés végére többnyire megértik, ami talán betudható annak is, hogy egyszerű, főleg közlekedési szabálysértéseknél is törekszem kulturáltan, higgadtan fellépni.

Rendkívüli eseménnyel járó intézkedésem eddig szerencsére nem volt. Igyekszem a feladatokat kellő körültekintéssel teljesíteni.

– *Hogy érzi magát beosztásában, miként képzei el a jövőjét?*

– Fiatal korom ellenére az itt dolgozó kollégák elfogadtak, a beosztásomhoz szükségességeket megtanították. Többükkel össze is barátkoztunk, együtt járunk szórakozni, különböző edzésekre. Munkámban próbálok teljes intenzitással részt venni, hogy a kollégáim érezzék; számíthatnak rám.

Fiatal rendőrként a csapatszolgálattal megtapasztalhattam olyan dolgokat, amelyek egy kisvárosban sosem fordulnak elő. Kihívásnak, megmérettetésnek éltém meg a végrehajtott feladatokat. Ezeket kimondottan szélsőséges körülmények között, csapatmunkával, egymásra utaltan kellett eredményesen megoldani. Rendszeres sportolásomnak köszönhetően nem okozott problémát az ilyen feladatokban való helytállás.

Mindezek alapján jó lenne a jövőben közrendvédelmi szakterületen folytatni további pályafutásom, ezt a szolgálati ágat érzem magamhoz közelállóknak. Konkrét, kialakult elképzelésem arra, hol, melyik városban szeretnék letelepedni még nincs, csatlalapultást jelenleg nem tervezek.

A rend őrének lenni az egyik legszebb, ugyanakkor a legnehezebb hivatás. Fontos, hogy érezzük, tudunk és akarunk tenni egy békésebb, rendvédelmi szempontból is szerethetőbb jövőért. Új meglátásokra, nyitottságra, lendületes erőre minden időben szükség van, hiszen előrébb haladásunk záloga rejlik benne. Ehhez az úthoz kívánunk erőt, egészséget, elképzeléseikhez támogatást Viktor és minden pályakezdő rendőr számára. Családi életükhöz pedig örömet és boldogságot.

A kötet szerkesztői

INTERJÚ VICZKÓ ISTVÁN NYÁ. R. ALEZREDESSEL

A „LEGIDŐSEBB” RENDŐR

Név, rendfokozat: Viczkó István nyá. r. alezredes

Munkakör: rendkívüli halálesetek másodfokú felülvizsgálata

Munkavégzés helye: Országos Rendőr-főkapitányság
Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Főosztálya,
Rendőrségi Igazgatási Központ

Bűnügyi szakterületen dolgozik: 1972. október 15-től
Születési év: 1948

– Milyen változásokat hozott a bűnelkövetésben a 2009-es évet is végigkísérő gazdasági világválság?

– Mélyreható kérdés, célszerűnek tartanám ezt egy kriminológiai vizsgálat tárgyává tenni. Mindenesetre a magam csaknem negyven év bűnügyi tapasztalatával és a bűnügyi statisztikák ismeretében azt tudom mondani, hogy nem okozott jelentősebb változást a bűnelkövetések terén a válság, még az intenzitása ellenére sincs kiugró emelkedés önmagában a bűnelkövetések számát tekintve. Tehát nem feltétlen növekszik a bűnözés bizonyos társadalmi rétegek életszínvonal-csökkenésével. Viszont az emberek frusztrációs toleranciája kisebb lett: szembeszökő módon növekedett az agresszió, több az indulatból elkövetett eset. Az erőszakos bűncselekmények elkövetési formái is egyre durvulnak, ugyanakkor mégsem nőtt az emberlélek száma.

Ellenben a betöréses lopásoknál – ahol, ugyebár, a vagyonszerzés motivál – csökkenés figyelhető meg. Ennek az okát viszont helytelen lenne a válsággal összefüggésbe hozni, hiszen a jelenség gyökerei mélyebbre nyúlnak vissza. A 70-es és 80-as években – úgymond – strukturáltabban rendeződtek az értékek. Akkoriban jelentős értéknek számított például egy videomagnó. Pusztán csak annak az eltulajdonításával, majd eladásával máris nagyobb haszonra tehetett szert a betörő. Manapság már kevésbé éri meg a betörés kockázatait vállalni, hiszen a megszerezhető haszon nem áll arányban a bűncselekmény előkészítésével és véghezvitelével. Az elkövetők legtöbbször nem tudhatják, hogy a betörés során milyen értékekre bukkanhatnak?

Összességében véve én inkább abban látom a Rendőrségre gyakorolt hatását a válságnak, hogy a megszorítások következményeként gyengültek a munkavégzés feltételei. Teszem azt, a pénzhiány miatt szűkebb napi benzinkvóta szerint járhatnak és járörözhetnek a rendőrök autójával. Ugyanakkor az emberek többsége szívesen fogadná, ha minden utcasarkon ott állna egy rendőr. Valószínűleg kevesebben akarnák ezt, hogyha nyilvánosságra hoznánk, hogy mennyibe is kerül az államnak egy rendőr fenntartása?

Tehát a feltételek és az elvárások között hatalmas rések tátongnak. A lényeg az, hogy a jelenlegi körülmények között a lakosság és a rendőrök részéről is több tolerancia szükségeltetne.

– *Mennyiben volt más évtizedekkel ezelőtt a bűnügyi munka, mint manapság?*

– Amikor én 1972-ben a Budapesti Rendőr-főkapitányságra kerültem, akkor még volt szerencsém olyan negyven-ötven éves kollégákkal találkoznom, akik még átérték az azóta is emlegetett „madzagos puska” korszakát, mikoris még pénz híján rendes hordszj helyett spárgával akasztották a rendőrök vállukra a fegyvert. Az volt a jelszavuk, hogy minden nyomozónál legyen két méter spárga – azzal kellett a jómadarak csuklóit összekötözni, mivel bilincs sem volt –, valamint három darab tantusz és húsz forint, illetve egy ceruza.

Ugye, a húsz forintra azért volt szükség, mert még akkor is, amikor én az első bűnügyes beosztásomban, a Rablási Csoporthoz felvételt nyertem, számtalan esetben fordult elő, hogy az elfogott rablót villamossal vagy busszal kellett előállítani. Ez természetes dolog volt akkoriban, épp úgy, mint ahogy manapság pedig az, hogy a nyomozó szolgálati gépkocsival hozza be a tettest.

Emellett mindent csak személyesen vagy telefonon lehetett elintézni. Régen a nyilvántartások kartotékos, kézi rendszerrel működtek. Ezzel szemben most a számítógép segítségével gyakorlatilag minden szükséges adat egy-két kattintással hozzáférhető az elektronikus nyilvántartásból. A nyomozók egy ültő helyükben, pár másodperc leforgása alatt megszerezhetik azokat az információkat, amelyekért régebben esetenként napokat jártak utána. El kellett mennie a Központi Lakcímnnyilvántartó Osztályra a Vaskapu utcába, ott kapott egy nagy fadóbozt a nyilvántartó kartonokkal, amiből olykor több mint ezret is át kellett néznie. Ma pedig már olyan funkciója is van az elektronikus rendszernek, hogy hiányos adatokra is rá lehet keresni.

Tehát az alapvető különbség az információszerezésre szánt idő lerövidülésében található – ami mellé, ugyebár, megfelelő rutinnal bíró nyomozók kellene, akik az irodahelyiségen túl, a területen is otthonosan mozognak. Viszont a rendszerváltás után a különböző, kevésbé átgondolt szervezeti átalakítások és törvénymódosítások miatt sok olyan szakember vonult idejekorán nyugdíjba, akikkel együtt húsz-harminc év tapasztalatát veszítette el a rendőrség. Kétségtelen, hogy a munkavégzés infrastruktúrája és jogszabályi környezete rengeteget jelent.

– *Hogyan dőlt el, hogy nyomozói pályán maradt?*

– Ami miatt tulajdonképpen eldőlt, hogy én nyomozó is maradok, az az egyik ügyem a 70-es évek közepéről. Nagy divat volt akkoriban a bűnözők körében az ún. „olasz rablás”, egy motorról – a járda mentén haladva – letépni a járókelők ékszereit vagy lerántani a válltászkájukat. Így lopták el az V. kerületben egy öreg néni nyakláncát is, ami egyébként egy drága, antik darab volt, családi örökség. Rövid időn belül előkerítettük a tettest, a zsákmányaival együtt. Majd amikor visszaadtam a nyakláncát, megsimogatta az arcomat ez a mesekönyv lapjaira illő, ősz hajú, kontyot viselő, bittal csoszogó néni, és ezt mondta nekem:

„Édes fiam, én ezért nem tudok semmit sem adni, de ezt nagyon szépen köszönöm neked!” – ez egy, a mai napig meghatározó momentum volt az életemben, ami – így utólag belegondolva – meghatározta a pályorientációm. Itt is maradtam a rendőrségnél egész életemre.

Más kérdés, hogy 1980-ban az Életvédelmi Csoportba kerültem, ahol számtalan gyilkosság felderítésén, több száz vagy talán ezer ügyben is dolgoztam. Aztán a 90-es években úgy felszökött az életellenes események száma, hogy két gyilkossági csoportot is fel kellett állítani. Az egyiknek én lettem a vezetője. Frissen végzett, tapasztalatlan nyomozókból építettem egy csapatot. Nem sokkal később zártunk olyan évet is, amikor sikeresen megoldottunk minden egyes ügyet. Persze, ez kisebb fajta önfeláldozást kívánt tőlünk: rendszeresen megesett, hogy napi tizenhat-tizennyolc-húsz órát is dolgoztunk – és azokban az időkből a túlorapénznek még csak a fogalma sem létezett.

1998-ban alapító tagja voltam a Döglött Ügyek Osztályának. Pályafutásom legszebb éveit töltöttem ott. Az esetenként több mint tíz éve vakvágányra futott nyomozásokat kellett újrazivizálnunk. Az ügyek megoldásához egy merőben új nyomozási módszert dolgoztunk ki, emellett két-három ezer oldalas dokumentumokat poroltunk le és tanulmányoztunk át tudományos igényességgel – amit kimondottan élveztem.

Örömmre szolgál, hogy az eltelt szűk négy évtizedben a bűnügyi munkát egyre magasabb szinten művelhettem. Talán ennek is köszönhető, hogy sosem fásultam bele, és hogy még mindig a pályán vagyok.